

Indúlt BETSBÖL Szombaton 14. April. 1787.

Az Austriai Monárkiából.

A Püblikum' gondolatait üstökénéi fogva hordozó, érvágás nélkül szükölködő forró-nyavalyájú Politikusoknak előre-látó tehétségek, sem az ellenséges tzélra öszve-gyűlt Törököknek Táboraival, sem a' Bírodalom belső igazgatása' terhével II. JOSEFnek II-dik KATHARINÁval való öszvejövéseket meg-nem gátolhaták; mert, minekutánna az első Monárk-ha II-dik JOSEF az innep' második napján edgynéhány főbb vendégeivel az *Augartenben* ebédlett volna, még az nap estve a' nehezebb szekerek útnak indulván, magais II-dikben, ú. m. a' múlt Szeredán reggeli 5 órakor fő Hadivezér *Kinszki Fülöp* Urral, és a' már megírt kevés úti-késérőivel *Lembergbe* indúla, hogy utazásának további folytatása után II-dik

KATHARINÁval Kioyban szemben lehessen. — A' Lengyel Király, *Visula* folyó-vízének rendkívül való áradása miatt mind eddig *Kosztzienitzében* mulatozni kénytelenítettvén, edgy *Kiovi* Kurir által olly levelet veve a' minapában, mellyben Hertzeg *Potemkin* által a' Muszka Tsászárné nevében ismét barátságosan hívatik vala *Kioyba*, és — Éppen ebben az órában érkezék-meg a' F. Ts. és K. fő Hadivezér Hertzeg *Delignéis*, *Kersonéusba*, vagy a' mostani neve szerént *Tauriába* utazni, hogy azokat a' Helységek, mellyeket a' Muszka Tsászárnétól ajándékban nyertvala, kezéhez vehesse. Olly fok Főrendek' fokasága gyűlt, és gyűlendő-öszve *Kioyban*, hogy mióta *Kioy* az egész Világ' Hajós Kapitányának *Noénak* özönvizétől biöblítetett, soba anyi Koronás és Koronátlan nagy Fejeket, edgy-szerre, a' maga határai között nem szemlélt; a' honnan — Már most minden igyekezetek után sem tudják meg-határozni a' Politikusok, hogy vajon, ha Koronázás esik, *Kioyban-é*, vagy *Kersonéusban* léfzen? Azonban meg nem szűnnek ezen *Kiovi* Diétának külömb külömb féle elrejtett okaít költeni; de mivel mind ezeknek meg-világosodásokra még leg alább-is 6 hetek kívántatnak; mi most ezekről halgatunk, és következő történetekkel kedveskedünk. — Nem régiben itten a' Sz. Péter' piatfán találkozik edgy Leány edgy idegen paraszttal, 's nálla hágy edgy Kafarat illy kéréssel, hogy a' míg a' közelebb lévő házhoz bészaladna, addig megörzeni nefajnállaná. Az aszfzonyi politiához nem értő paraszt szentségtörésnek tartván ezen barátságot nem tselekedni, őrizete alá vészti a' Kafarat. Künn-marad a' fő Hajós Kapitány *Noé Úr* Hollója, vizfiza nem mene többé, és a' várakozást megúnt hazasiető paraszt

paraszt fel-nyitván végtére a' Kasarat, midőn abban edgy újjonnan született fris fiú gyereket találá, szemé, szája tsak elhüile. Erre edgy közönséges nevető lárma támadván, a' paraszt sem veszi tréfára a' dolgot, szalad az ott nem mezfze lévő Katonák' örző-házába, és a' tellyes Kasarat létévén, úgy elfzalada, hogy máig sem tudatik, ki, és hovávaló paraszt lett légyen. Az efféle történetek igen gyakran megszoktanak esni Bétsben. Minthogy most az Afzfzonyokról, és a' tsetszopokról vala a' Hiftória; a' mi nagy Dámáinkat edgy minapi tapasztalásommal edgy igen szükséges édes Anyai vigyázatra tanítom. — Nem régiben edgy fő Dámának Udvarában járván, midőn a' várakozó palotába értem volna, tsak el-bámúlék, hogy az ifjú Menyetskének edgy nagy fokaságát szemlélem ottan; kiknek minnyájoknak tsetszopó-gyerek vala kárjaikon. Előbb bizonyoson azt gondolván, hogy gyerek-kótyavetye tartatik, kérdem: hogy adják párját? Erre az Inas azt mondja: Uram! a' méltóságos afzfzony egészséges és szerentsés nyavallyában feküvén, az Újságírók által kihírdettetett, hogy azok az afzfzonyok, kik szoptató-dajkaságot keresnének, ma 3 órára, a' magok Kisdedjeikkel edgyütt jelennyenek-meg itten, és ezek azért jöttenek. A' Doktoris most mindgyárt itt leszíz, és ezeknek mind gyermekeiket, mind tejeiket, mind magok egészségét meg-visgálván, úgy fog edgy egészséges száptató-Dajkát választani közzülök. Böls szokás! böls édes anyai előrevaló vigyázás; mert fok egészséges fő édes anyák, két kis nagy fülű borzos ebetskéket honyak alá vévén, kotsiba ülnek, tsetszopó kisdedjeiket othon gyakran edgy olyan megromlott vérű és természetű Dajka' gondvifelése alá bizván, ki magais mind lelkére,

mind

mind testére nézve Dajka nélkül szükölködik; pedig ha az *Esópus*' Juhot szopott ketskéjének azért lágyúlt meg a' gyapja, hogy Juhot szopott; bizony fok Urfinak és Kisafzfzonynakis azért olly kemények és vadak indulatai, — fokan azért ollyan nyúl hájuak; mert nem a' magok eredeti vérek és természetek szerint való tejet szoptanak; edgy szóval: még eddig a' mi édes Anyáink a' gyermek' jól neveléséhez keveset tudtanak, noha edgy édes Anyának e' volna mindenek felett való gondja. — A' mi F. Monárkánk, ki minden közönséges helyeket és Tisztviselői műhelyeket ottan ottan maga feljárván; a' jó rendtartást mindenekben talpra kívánna állítani, a' napokban megtudván, hogy edgy afzfzony 3 gyermekeket szoptat, legottan parantsalá, hogy edgy-nél többet senkinek szoptatni szabad ne lenne. — Meg-jegyzésre méltó, hogy ő Felségének minden Közönséges Hivatalok' Műhelyében, mégtsak a' *Harminczad*-házbanis tulajdon széke vagyon, mellybe, sem napját sem óráját nem tudják a' Tisztviselők, mikor ül bé; azért az igazságot mindenkor úgy kívánják szolgáltatni, ha ott nintsis a' Monárkha, mintha mindég jelen volna, vagy edgy szempillantásban érkeznek. — A' Prélaturáknak, és más Szerzetefeknek azon gyönyörű épületeik, mellyek a' Bétsi városban benn vagynak, azokkal a' Házakkal edgyütt, mellyek az ottan ottan ide jövő Apát Uraknak számokra üressen tartattak, az Ekklesiái Cassához ragasztattak; úgy mindazonáltal, hogy az ide jó ő szerzetefeknek ingyen szálás rendeltetik. A' Szerzetefeknek változásaiokról fokot írhatnánk; de már miis irni, a' Publikumis olvasni meg-untuk: azért látsunk két újjonnan született *Projektumot*, mellyek között az edgyik az: hogy ennekutánna semmi kül-

ső hivatalbéli F. Ts. és K. kenyeren lévő személyek, valamint már régtől fogva a' hadi Tifzteknel szokás, házaságbéli *Cautio* nélkül meg ne házasodhassanak, mellyel az eddig esztendőnként ki-adott pensio fok pénzt megtartana. — Azonban a' minden százból való 5 lehúzás, melly közönségesen *Árhának* neveztetik, el-töröltetnék. A' második Projektum azt javasolja, hogy a' 3 F. Ts. és K. Testörzök' Serge edgy Vezér és fő-Igazgató alatt legyen, és a' mellynek fő-Kapitánya mindenkor edgy Auszriai fő-Hertzeg legyen. A' Testörző Sergekről már edgy darab időtől fogva fok különböző híreket beszéllenek; az idő meg-mutatja, hogy lesz a' dolognak ki-menetele. — A' Német Orizági Nunciaturák eránt támadott ellenkezésnek el-igazítottárok végett, Bétsben a' Birodalombéli Tanáts Urakból edgy *Deputatio* rendeltetett vala; melly 7 személlyekből álván, az első gyűlés, melly ezek által tartatik vala, 5 óráig tartá edgymás után; de a' végezés még nem tudatik; hanem azt közönséges levelekből olvassuk, hogy a' Brüsffelből el-küldött Nuncius helyyébe mást akar küldeni a' Római Udvar, mellyről már ő Felsége-is tádosított; de el-jő-é, és mikor? arról semmi bizonyost nem tudunk. — Az edgyesültt Magyar Kancellária' fő-Kancelláriusfa Gróf PALFI KÁROLY Úr ő Excéllentziája minden orán a' Kancelláriába fog-béköltözni, és a' maga Palotáját nagyobbik Fijának fogja lakó szállásúl engedni. — A' Lintzi igazgató Tanátsos Úr Ajbel, kinek ezen könyvetskéje: *Mi a' Pápa?* nem régiben a' Pápai menkötöl agyon ütteté, *Insbrugba* kormányozó Tanátsosnak mégyen. A' Doktoroknak, kik az egész emberi testnek külső és belső állapottyát fokszor az Anatómiában a' a' Barmokéval öszve hasonlityán, által látták, hogy

ha az oktalan állatnak bizonyos ere meg vagattatik, és nem különben az embernekis, ei-foly mind a' kettőnek vére, és ezzel mind a' kettő meg-hal; ezeknek az embereknek edgy kifség természetibb a' valáfok, mint más *Dogmátikusoknak*: a' honnan nézzük az Olasz országi levelek fzerént mi történék edgy Doktoron Rómában: Edgy *Corona* nevű Doktor a' Papi Ispotályban bizonyos hívatalt instál vala a' Pápától; de a' Szentséges Atya végére menvén, hogy ezen Doktor már edgynehányszor a' Kathólíka Vallás ellen darabofon szóllott légyen, ezt írta az Instántziájára: *tu neque in Coelis coronaberis*. Ezen feleletet a' Doktor kétfzer, háromszor edgymásután el-olvasván, el-mofolyodék.

Edgy Szerentsés Leányka. „Ennekelötte fok esztendökkel edgy Frantzia Országi Jéfuita Amérikána *Paragua* nevű Tartományába útafván, hogy az ottan lévő Jéfuiták között a' maga fzerentséjét keresné; midön fok ideig ott múlatozott, és a' maga kereskedésbéli tehetségéiről az ött lévő Jéfuita-Társaság meg-győzetterett vólna; a' Jéfuiták minden jövedelmének számtartójává téteték. Midön a' Jéfuiták el-töröltetésének óráját közelgetni hallána, véghetetlen drága kíntsekkkel meg-rakván magát, Amérikána más fzegeletébe fzőkék. Midön itt-is a' maga kíntisének még nagyobbra gyűjtvén arról gondolkoznék, hogy halála után-is azokkal valakinek szolgáljon, ír Londonba edgy szörnyű gazdag Pénzváltónak: hogy mennyen végére, ka vallyon az ő attya' gyermekei között vólna-é még valaki életben? Ezen pénz-váltó a' dolgot edgy Frankfurti Kalmárta bizván, ez edgynehány esztendök alatt ki-nyomozza, hogy a' Jéfuita edgyik testvérjének édes Leánya Vurtzburgban Konyha-fzolgáló vólna. Alig mégyen a' hír Londonba,

247
Könyvbe, hát már a' Pénz váltónál 12 száz ezer font Sterling tétetett vala-le ezen Leánykának számára a' Vitzburgi Magistratusnál addig, míg a' Bátyja többel szolgálhatna; illy feltétel alatt: hogy azon pénzt a' Magistratus mind addig kezénél tartaná, míg a' szolgáló (már most Kisasszony) férjhez menvén, maga gondját viselheti. A' Leány mint edgy 21 esztendő, nem szép, és nem pallérozott, és már, minekelötte ezen szerentséjéről valamit tudott volna, edgy szappany-főző Legénynek eljegyzett Mátkája vala; de már most a' fok Hadi-tiszteket, külömb külömbféle gavallérokat, és tisztségbéli embereket, kik az ő szeretét vadászsák, (a' mint edgy nálla járt utazó Gavallér beszéli,) alig tudja nyakáról lerázni. *A' hól pénz van, minden van.*

Még valami.

Minthogy egész Európában most a' Kerfonésusi út és Koronázás szaga az a' fűszerfám, melly az egész eleven érzékenységű Publikumnak leg-inkább orrába hatott, és a' melly egész Európának nagyobb Urait öszve hálózni képzeltek, edgy éppen most olvasott levél után, szükség talám erről még többet is írnom, Hogy a' Muszka Császárné még eddig Kiovnál meszsebb nem ment légyen, annak a' Lengyel Országi Levelek, azt adják okául, hogy Kerfonésus körül Pestis uralkodnék, mellytől való félelem akadályoztatná a' Császárnét; de ezen akadálynak említésére, a' mi Politikusaink, kik a' Frantzia Levelek után ezt fajdították, hogy a' minapi Bétsbe és Kioyba-is levelet vitt Frantzia Kurir által Gróf Szégyur, a' Muszka Udvarnál lévő Frantzia Minister, visszahívattatik, csak nevetnek, és azt álíttják, hogy II-dik Katharina még bizonyos Hadifergeknek jobb rendben való alítatásokat várná Kioyba, hogy a' Ker-

foné-

fonésusi út annál bátrabb lehessen, és ha a' Török
 Császár olly betsületes ember találna lenni, hogy a'
 Fekete-tengeren udvarlására menne, annál nagyobb
 parádét tehesen. A' Hollandusok, kik ezen 5 nagy
 Birodalmokat (Frantzia, Pruszízia, Muszka, Auszriai
 és Török) víz-zavarásra készülni halják, tsak fülel-
 nek, és a' magok bóldog állapotjok' arany pénzü Poty-
 kájának meg-fogásával álmodoznak, noha nekik ezen
 el-rejtett tűznek fellobbanásával még terhefebb lenne
 dolgok; mert a' Frantzia segítségül lévén a' Török-
 nek, a' Prokátorral edgyütt vesztenék-el a' pert. —
 A' mi F. Monárkhánk ugyan, a' leg-főbb Politikusok' ité-
 lete szerént-is, mint békefséget szerető szív, minden ze-
 nebonát kerül, a' mint arról a' Frantzia Udvar-t is a' na-
 pokban bizonyosá tette; úgy mindazonáltal, hogy a'
 Török minden kívánságnak fejet hajtván, a' fekete-te-
 geren való halászatra másoknak-is útat engedjen. — Amaz
 Európai legnagyobb vitéz Hertzeg *Henrik* megint Párisba
 készül. — Midön a' Muszkának a' Törökkel azon hoszszas
 háborúja tartaték, kéri vala a' Muszka Udvar *Fridriket*,
 hogy 20 ezer fegyveres népet adna segítségül, mellyet
 legottan megis igérvén, elindítja Hertzeg *Henriket* 5000
 néppel. Midön a' Császárné észre-vette volna, hogy a'
 20 ezer helyet tsak 5 jött, ír *Fridriknek*, hogy 20 ezer
 népet igért, és tsak 5 töt küldött légyen. Erre így felele
Fridrik: Nem kell hinni, hogy tsak 5000 légyen; mert
 az én Ötsém *Henrik* egyedül 15 ezer, a' vele lévő 5000-
 rel pedig 20 ezer. Hogy pedig egy személyben 15 eze-
 ret küldettem, azzal a' Felséged' hadi költségeinek ked-
 veztem. Megis mutatá *Henrik*, hogy 20 ezered magával
 légyen; mert edgy 100 ezer fegyveresből álló roppant
 Tábor-t úgy meg-vere, hogy az azután folytatott tsa-
 tákban-is, ha a' Török Táborban *Henriket* talált valaki
 említeni, az egész Tábor lankadott erejében.